

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

שם הקורס : **הגמול במקרא ובמחשבת הראשונים**
שנה"ל – תש"פ.

שם המרצה : הרב ד"ר גבריאל חנוכה.
מסלול/התמחות : תנ"ך
היקף שעות : 1 ש"ש

תוכן הקורס ומטרות הקורס

אחת משאלות היסוד באמונה הדתית, היא תורת הגמול. שאלה זו מתעצמת אם אנו מחפשים לכך תשובה במקרא, שכן אין לנו התייחסות מקיפה לשאלה זו בכול חמשת חומשי תורה, ואף לא בתנ"ך כולו פרט לספר איוב. מטרת הקורס היא לבדוק, מה היא אם כן תורת הגמול המקראית ובמחשבת הראשונים בעיקר רמב"ם ורמב"ן? ננתח בקצרה כמה מקרים במקרא שתורת הגמול מצויה בהם, וננסה לראות האם יש במקרא תורת גמול עקיבה. כפלטפורמה רחבה לתורת הגמול נלמד את התייחסותו של ספר איוב לשאלה זו, מתוך פרשנותם של הרמב"ם, הרמב"ן ושאר ראשונים לספר זה.

ראשי פרקים/יחידות הוראה בקורס

יחידה 1: הקדמה – מהי תורת הגמול המקראית?

האם יש תורה כזו? האם היא לכלל או לפרט? קריאת מקור 2.

יחידה 2: כיצד מתייחסים חז"ל לשאלת תורת הגמול?

מיהו השטן באיוב? קריאת רשות בספרו של ח' מאק, עמ' 42–47.

יחידה 3: מבוא לספר איוב.

מי הוא איוב? מה הרקע שלו? באיזה תקופה חי? קריאת רשות בספרו של ח' מאק, עמ'

50–52, 62–67.

יחידה 4: סיפור הרקע, פרקים א–ב.

מה זה הסיפור הזה?

יחידה 5: מענה איוב, פרקים ג–ד.

יחידה 6: מענה אליפז פרקים ה–ו. קריאה מקור 3.

יחידה 7: מענה איוב פרקים ו–ז.

יחידה 8: מענה בלדד פרקים ח–ט.

יחידה 9: איוב האיש פרקים כט, לא.

מה היה תפקידו/עבודתו של איוב? במילים אחרות. מדוע דווקא אליו "נטפל" ה'?

יחידה 10: מענה אליהו פרקים לב–לז.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3

ת"ד 1106, רחובות 76110

טלפון : 08-9485662

פקס : 08-9485686

קמפוס אלקנה/מה הוא שונה משאר הרעים? היכן היה עד עכשיו? קריאה מקור 8

אלקנה, ד"נ אפרים

מיקוד 44814

טלפון : 03-9061301

פקס : 03-9061342

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

יחידה 11: משלי איוב פרקים לח, מ.

יחידה 12: מענות ה'.

מדוע יש צורך בשני מענות?

יחידה 13: אז מה התשובה שקיבל איוב? קריאה מקור 5.

יחידה 14: מזמור ע"ג.

מה בין תשובתו של בעל במזמור לתשובת איוב, לבעיית צדיק ורע לו. קריאה מקור

.7

מבט כללי על הספר, מקורות 1, 4, 6.

חובות/דרישות הקורס

מטלות הקורס.

מרכיבי הציון הסופי: מבחן 100%

דרכי התקשרות עם המרצה

מייל: gavrielhanuka@gmail.com

ביבליוגרפיה

קריאת חובה:

1. ב' ברמן, "ברכה ו'קללה' בספר איוב", **מגדים**, י"ח-י"ט (תשנ"ג), עמ' 41-54.
2. מ' הברטל, **מהפכות פרשניות בהתהוותן – ערכים כשיקולים פרשניים במדרשי הלכה**, ירושלים תשנ"ז/1997, עמ' 122-144.
3. שי ויסבליט, "על משמעותם של יסורי איוב", **בית מקרא**, 31 (תשרי-כסלו תשמ"ו), עמ' 72-77.
4. ע' חכם, איוב (**דעת מקרא**), ירושלים תש"ל, עמ' 11-20.
5. י"ד סולביציק, **קול דודי דופק**, ירושלים תשל"ז, עמ' 7-13.
6. ר' פז, "הפרת עקרונותיה של תורת הגמול בספר איוב – התופעות ויישובן", **מגדים**, י"ז (תשנ"ב), עמ' 91-104.
7. י' צמודי, "איוב הקטן" (תהלים ע"ג) לאורו של 'איוב הגדול', **בית המקרא**, 37 (טבת-אדר תשנ"ב), עמ' 157-169.
8. ט' קליין, "מענה אליהוא – בספר איוב", **מעליות**, י"ג (אדר תשנ"ג), עמ' 211-221.
9. י"מ רוזנברג, "מזמור ע"ג בתהילים, ספר 'איוב הקטן'", **בשדה חמ"ד**, 4,45 (תשס"ב), עמ' 30-2.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

רשות והמלצה:

א"א אורבך, חז"ל פרקי אמונות ודעות, ירושלים תשל"ו, עמ' 384–391.

- נ' אררט, "על יראת האלהים של איוב", בית מקרא, 29 (ניסן–סיון תשמ"ד), עמ' 263–278.
- מ' בן ישר, "על שכר ועונש בתורה", דף שבועי מאת היחידה ללימודי יסוד ביהדות (פרשת עקב תשס"ו), גיליון 665.
- מ' גרינברג, "הנחות יסוד של החוק הפלילי במקרא", בתוך: מ' גרינברג, י' מופס וג' כהן (עורכים), תורה נדרשת, תל-אביב תשמ"ד, עמ' 13–37.
- מ' ויס, "מבעיות תורת הגמול' המקראית", תרביץ, לא (תשכ"ב), עמ' 236–263; לב (תשכ"ג), עמ' עמ' 1–18. [מקראות ככוונתם, ירושלים תשמ"ח, עמ' 458–512]
- ח' מאק, אלא משל היה, רמת גן תשס"ה.
- ר' רביב, "תורת הגמול במקרא – עקרונות בסיסיים ונקודות מוצא אפשריות בספר דברים", שמעתין, 115–116 (תשנ"ג), עמ' 24–30.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342